

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра іноземної філології та перекладу

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова вченої ради

29.05.2023

протокол № 07, п. 8

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 29.05.2023 № 70

КОРПУСНА ЛІНГВІСТИКА

CORPUS LINGUISTICS

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«магістр»	«master»
Галузь знань	03 «Гуманітарні науки»	«Humanities»
Спеціальність	035 «Філологія»	«Philology»
Спеціалізація	035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»	«Germanic languages and literatures (including translation), first foreign language – English»
Освітня програма	«Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»	«Germanic languages and literatures (including translation), first foreign language – English»

Розробник: Терещенко Лілія, кандидат філологічних наук, доцент

Гарант освітньої програми «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» – Наталя Іваницька, професор, доктор філологічних наук

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри іноземної філології та перекладу 28.04.2023 р. пр. № 04; на засіданні вченої ради обліково-фінансового факультету 18.05.2023р. пр. № 05.

Рецензенти: Ткачук Тетяна, кандидат філологічних наук
Тимощук Володимир, директор ТОВ «Поділля-Т»

Редактор: Фатеева Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 06.06.2023 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 1,27.
Обл.-вид. арк. 1,03. Тираж 2. Зам. № 247.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ:

Мета вивчення дисципліни.

Робоча програма дисципліни «Корпусна лінгвістика» розроблена для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 035 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська». Сучасна корпусна лінгвістика як інноваційна галузь емпіричного мовознавства розкриває переваги залучення даних лінгвістичного корпусу в сучасних мовознавчих розвідках. Ця дисципліна розробляє теоретичні засади і практичні прийоми побудови, машинного опрацювання та експлуатації лінгвальних даних, оформлених як корпус текстів. Основне призначення курсу корпусної лінгвістики полягає у сприянні в оволодінні здобувачами вищої освіти основними етапами та методами укладання, обробки та аналізу корпусів лінгвальних даних.

Метою навчання корпусної лінгвістики є формувати у здобувачів вищої освіти знання про історію становлення корпусної лінгвістики, окреслити її теоретико-методологічних настанови, ознайомити з різними класифікаціями лінгвістичних корпусів, технологічними можливостями програмного забезпечення для роботи з корпусними даними, результатами різноаспектних корпусних досліджень, продемонструвати прототипові ознаки сучасного корпусу, проілюструвати роль статистичних методів у корпусних дослідженнях і напрями корпусного аналізу.

Корпусна лінгвістика є обов'язковою дисципліною.

Результати навчання вивчення дисципліни її місце в освітньому процесі.

Результатом вивчення навчальної дисципліни «Корпусна лінгвістика» для освітньої програми «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» є формування комплексу компетентностей:

- інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Відповідно до освітньої програми спеціальності дисципліна «Корпусна лінгвістика» забезпечує формування загальних і фахових компетентностей:

- загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 11. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

- спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

СК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

СК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів

СК 5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

СК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання зі філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

СК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

СК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Програмні результати навчання здобувачів з навчальної дисципліни «Корпусна лінгвістика» полягають:

ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.

ПРН 3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН 4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН 7. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.

ПРН 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН 13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцем, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

ПРН 15. Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з мовознавства для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН 17. Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

Міждисциплінарні зв'язки:

Дисципліна «Корпусна лінгвістика» посідає важливе місце серед дисциплін гуманітарної підготовки здобувачів освітнього ступеня «магістр» спеціальності 035 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська». Вона має безпосередній зв'язок із дисциплінами професійної та практичної підготовки, зокрема, методологією філологічних досліджень, жанровими теоріями перекладу, англійською мовою для академічних цілей, оскільки забезпечує професійно орієнтовану компетенцію фахівців-філологів.

Критерії оцінювання результатів навчання.

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
1	2	3
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни «Корпусна лінгвістика», вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить додаткові джерела інформації та може визначити їх новизну та актуальність; виконує завдання у повному обсязі з мінімальною кількістю помилок і неточностей, що свідчить про: досконале засвоєння матеріалу; відмінне володіння мовленнєвими навичками; аргументоване й логічне викладення змісту в усній / письмовій формі; вільне оперування термінами й поняттями; виявлення творчих здібностей у процесі засвоєння та користування лінгвістичними корпусами
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Добре володіє теоретичним матеріалом, проявляє ініціативність у підготовці до занять, належним чином та в повному обсязі виконує завдання, що містить окремі (лексичні / граматичні / стилістичні / методичні) помилки, що свідчить про те, що здобувач добре володіє практичними навичками та вміннями; аргументовано й логічно розкриває більшість основних положень теми; виявляє розуміння сутнісного змісту понять; дає адекватні за змістом та лінгвістичним оформленням відповіді на поставлені питання.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; в повному обсязі виконує завдання, що містить окремі помилки, дає адекватні за змістом та лінгвістичним оформленням відповіді на поставлені питання.

Елементарний (репродуктивний)	69-74	Неповністю виконує завдання, яке містить певну кількість помітних помилок у змісті та вербальному оформленні, що загалом свідчить про низький рівень іншомовних знань, погану сформованість навичок обробки лінгвістичних корпусів, які задовольняють мінімальні критерії; відсутність розуміння змісту основних понять, погане володіння термінологічним апаратом теми; недостатньою мірою виявлену активність та неналежну старанність під час виконання індивідуальних завдань і самостійної роботи; відсутність творчого підходу в опануванні змісту дисципліни, переважно репродуктивний характер навчальної роботи.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів, відповіді містять велику кількість суттєвих помилок, що в цілому свідчить про оволодіння програмним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання; відсутність системного розуміння структури мови та сформованих мовленнєвих умінь і навичок; поверхнєве розуміння і пояснення змісту понять, термінів, окремих питань, які розглядалися; пасивність під час обговорення питань теми на аудиторних заняттях; відсутнє виконання завдань для самостійної роботи.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму дисципліни та набрали достатню кількість балів, отримують підсумкову оцінку без опитування чи виконання екзаменаційного завдання (згідно з Положенням Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти №12 від 07.02.2022).

У разі, якщо здобувач вищої освіти бажає поліпшити свою оцінку, або не набрав 75 балів, він складає екзамен з усієї програми навчальної дисципліни у вигляді письмового опитування знань згідно завдань встановленого зразка.

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переведення поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового (семестрового) контролю, має право звернутися із проханням переглянути оцінку, одержану на екзамені (згідно Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів №32 від 07.02.22).

Засоби оцінювання.

Порядок оцінювання знань здобувачів вищої освіти ОС «магістр» з курсу «Корпусна лінгвістика» ґрунтуються на основних принципах і засадах системи

контролю якості знань здобувачів вищої освіти та узгодження її із загальноєвропейськими вимогами, визначеними Європейською системою залікових кредитів. Ця система передбачає проведення поточного і підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти, а також методику переведення показників академічної успішності в шкалу ECTS і спрямовується на ефективну реалізацію наступних завдань:

- підвищення мотивації здобувачів вищої освіти до систематичної активної роботи над змістом конкретної навчальної дисципліни, переорієнтація їхніх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок;
- систематизація знань та активне їх засвоєння впродовж навчально-дослідницької роботи;
- подолання елементів суб'єктивізму при оцінюванні знань, що забезпечується використанням контрольних завдань поточного модульного контролю та семестрового контролю у письмовій формі із застосуванням модульної системи оцінювання;
- забезпечення належних умов вивчення програмного матеріалу і підготовки до контрольних заходів, що досягаються шляхом чіткого їх розмежування за змістом та в часі;
- розширення можливостей для всебічного розкриття здібностей здобувачів вищої освіти, розвитку їх творчого мислення.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Корпусна лінгвістика» здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролю знань. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмний матеріал дисципліни різного характеру та рівня складності.

Поточне оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти враховує підготовки їх до занять та активність під час їх проведення. Крім того, бали нараховуються за виконання здобувачами вищої освіти самостійної роботи, формами якої можна вважати також участь у науковій діяльності, олімпіадах тощо. Загальна максимальна кількість балів, яку здобувач може набрати впродовж семестру, розподіляється таким чином:

За кожне практичне заняття – 5 балів.

(14 занять * 5 балів) = 70 балів.

Самостійна робота студента – 30 балів.

Разом за семестр - 100 балів.

На практичному занятті оцінюються:

- рівень оволодіння здобувачами освіти термінологічним апаратом дисципліни;
- самостійність виконання дослідницьких проектів на основі різних корпусів;
- навички критичного аналізу структури, переваг і недоліків окремих лінгвістичних корпусів;

- реферативні навички, здатність розуміти ідею, сутність, деталі відповідних фахових текстів та розпізнавати інформацію в ході обговорень, дебатів; рівень володіння відповідним фактичним матеріалом;
- виступи з підготовленими індивідуальними презентаціями щодо широкого кола тем.

Оцінювання самостійної роботи включає:

- підготовка презентації-повідомлення на одну з тем – 20 балів;
- робота в системі дистанційної освіти MOODLE – 10 балів.

Засоби оцінювання результатів вивчення курсу «Корпусна лінгвістика»:

- екзамен;
- он-лайн тестування;
- командні проекти;
- реферати;
- презентації;
- письмове опитування;
- усне опитування;
- індивідуальні та групові завдання.

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин/кредитів	З них			
		лекції	Практичні (лабораторні) заняття	СРС	
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Основні поняття, предмет і завдання корпусної лінгвістики.	12	2	2	8	УО, ІЗ
Тема 2. Становлення і сучасний стан корпусних досліджень.	12	2	2	8	УО, ПО, ІЗ, Р
Тема 3. Класифікації лінгвістичних корпусів.	13	2	2	9	УО, ПО, Т
Тема 4. Створення корпусу: етапи, проблема репрезентативності, відбір джерел.	13	2	2	9	П, УО
Тема 5. Розмітка. Лінгвістична анотація та метадані.	13	2	2	9	УО, ПО, ІЗ
Тема 6. Анотування корпусу. Збереження, публікація, оновлення корпусів.	13	2	2	9	УО, ПО, Т, ІЗ,
Тема 7. Методи вилучення інформації з корпусу.	13	2	2	9	ІЗ, П
Тема 8. Огляд корпусних систем англійської та української мови.	13	2	2	9	УО, ПЗ, ІЗ, ДК
Тема 9. Комп'ютерні програми для роботи з корпусом. Міжнародні стандарти та проекти.	13	2	2	9	УО, ПО, Т, ІЗ
Тема 10. Сфери застосування лінгвістичних корпусів.	13	2	2	9	УО, П
Тема 11. Лінгвістичні дослідження на базі корпусу: вивчення лексики.	13	2	2	9	УО, ПО, ІЗ, Т
Тема 12. Лінгвістичні дослідження на базі корпусу: укладання словників.	13	2	2	9	УО, ПО, Т, ІЗ,
Тема 13. Лінгвістичні дослідження на базі корпусу: вивчення граматики.	13	2	2	9	П, УО
Тема 14. Використання корпусів у вивченні іноземної мови	13	2	2	9	УО, ПО, ТЗ
Разом за семестр	180/6	28	28	124	
Разом за курс	180/6	28	28	124	
Підсумковий контроль – екзамен					

Умовні позначення:

УО – усне опитування;
 ПО – письмове
 опитування;
 Т – тестування;
 Р – реферат;

ІЗ – індивідуальне завдання;
 КТ – комп'ютерне тестування;
 ДК – розрахунки та дослідження з використанням комп'ютера;
 П – проєкт;

II. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Зміст дисципліни

Тема 1. Основні поняття, предмет і завдання корпусної лінгвістики.

Понятійний апарат, предмет і завдання корпусної лінгвістики. Корпусна лінгвістика в системі мовознавчих наук. Співвідношення між корпусною лінгвістикою і комп'ютерною лінгвістикою.

Тема 2. Становлення і сучасний стан корпусних досліджень.

Історія становлення корпусної лінгвістики. Корпусна лінгвістика другої половини ХХ ст.- початку ХХІ ст. Критика сучасних корпусних розвідок.

Тема 3. Класифікації лінгвістичних корпусів.

Типи корпусів за завданнями. Типи корпусів за формальними ознаками. Усні – письмові корпуси. Статичні – динамічні корпуси. Одномовні – багатомовні корпуси. Анотовані – неанотовані корпуси.

Тема 4. Створення корпусу: етапи, проблема репрезентативності, відбір джерел.

Мовний корпус як комп'ютерна база даних. Етапи створення корпусу. Формати даних і стандартизація даних. Процеси токенизації, лематизації, стемінгу і парсингу.

Тема 5. Розмітка. Лінгвістична анотація та метадані.

Металінгвістична розмітка корпусів текстів: стандарти і реалізація. Типи корпусної розмітки. Вимоги до розмітки.

Тема 6. Анотування корпусу. Збереження, публікація, оновлення корпусів.

Одиниця збереження корпусу даних. Форма подачі інформації. Програми анотування корпусів. Проблема оновлення корпусів.

Тема 7. Методи вилучення інформації з корпусу.

Комп'ютерні програми для вилучення інформації. Типи вилученої інформації. Списки слів та конкорданси. Корпусні менеджери. Мова запитів. Вихідні інтерфейси.

Тема 8. Огляд корпусних систем англійської та української мови.

Історія створення і розроблення корпусних систем української мови. Генеральний регіонально анотований корпус української мови. Корпус текстів української мови на лінгвістичному порталі mova.info. Загальномовний неанотований та несистематизований корпус української мови. Британський корпус англійської мови. Американські корпуси англійської мови.

Тема 9. Комп'ютерні програми для роботи з корпусом. Міжнародні стандарти та проекти.

Оцифрування текстів. Попередня обробка текстів (філологічне корегування, підготовка екстралінгвістичного опису тексту. Програма AncConc. Програми аналізу і лінгвістичної обробки інформації (TextAnalyst, AOT тощо). Психолінгвістичні програми.

Тема 10. Сфери застосування лінгвістичних корпусів.

Корпуси з інформацією про динаміку процесів зміни лексичного складу мови. Корпуси щодо функціонування граматичних та синтаксичних одиниць. Корпуси для аналізу вживання мовних одиниць у різних стилях і жанрах. Корпуси для аналізу дискурсу.

Тема 11. Лінгвістичні дослідження на базі корпусу: вивчення лексики.

Проблема омонімії в розроблених корпусних системах. Вивчення семантики на базі лінгвістичних корпусів (PropBank, WordNet, FrameNet). Collins для підготовки світових словників. Corpus of London teenage language (COLT). Прагматичні дослідження на основі корпусів.

Тема 12. Лінгвістичні дослідження на базі корпусу: укладання словників.

Термінологічний апарат лексикографії. Принципи сучасної лексикографії. Проблеми лексикографії. Підходи до класифікації лексикографічних джерел. Лексикографічні дослідження на основі корпусів.

Тема 13. Лінгвістичні дослідження на базі корпусу: вивчення граматики.

Корпусні дані як база для написання граматичних досліджень. Роль національних корпусів у вивченні граматики мови. Розподіл і функції номіналізації. Частотність граматичних категорій.

Тема 14. Використання корпусів у вивченні іноземної мови

Розподіл референційних виразів за регістрами. Використання корпусів ділової мови. Використання корпусів діалектів. Використання корпусних даних при вивченні фразеології.

Структура навчальної дисципліни.

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час студента, год.
Тема 1. Основні поняття, предмет і завдання корпусної лінгвістики.		12
Здобувачі освіти зможуть оволодіти категоріальним апаратом корпусної лінгвістики та визначити її роль у парадигмі інших міждисциплінарних наук, провести розмежування між функціями та методами корпусної та комп'ютерної лінгвістики.	Лекція № 1 План лекції 1. Понятійний апарат, предмет і завдання корпусної лінгвістики. 2. Корпусна лінгвістика в системі мовознавчих наук. 3. Співвідношення між корпусною лінгвістикою і комп'ютерною лінгвістикою. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 4, 5, 7 Додаткові: 9, 10, 13, 14, 16, 20-24 Інтернет ресурси: 35, 36	2
	Практичне заняття № 1 1. Понятійний апарат, предмет і завдання корпусної лінгвістики. 2. Корпусна лінгвістика в системі мовознавчих наук. 3. Співвідношення між корпусною лінгвістикою і комп'ютерною лінгвістикою.	2
	Самостійна робота 1. Опрацювання матеріалу лекційних занять та складання таблиці. 2. Критичний аналіз останніх наукових публікацій із корпусної лінгвістики: характеристика-ілюстрація. 3. Підготовка доповідей за питаннями практичного заняття: реферативні проекти-повідомлення.	8
Тема 2. Становлення і сучасний стан корпусних досліджень.		12
Здобувачі освіти зможуть перелічити етапи становлення корпусної лінгвістики, описати історичну зміну наукових парадигм та підходів, проаналізувати актуальні напрями сучасних наукових досліджень у сфері корпусної лінгвістики; окреслити динаміку та системність наукових досліджень у галузі комп'ютерної лінгвістики.	Лекція № 2 План лекції: 1. Історія становлення корпусної лінгвістики. 2. Корпусна лінгвістика другої половини XX ст.- початку XXI ст. 3. Критика сучасних корпусних розвідок. Рекомендовані джерела: Основні: 4, 5, 7 Додаткові: 9, 10, 13, 14, 16, 20-24 Інтернет ресурси: 27	2
	Практичне заняття № 2 1. Історія становлення корпусної лінгвістики. 2. Корпусна лінгвістика другої половини XX ст.- початку XXI ст. 3. Критика сучасних корпусних розвідок.	2

	<p>Самостійна робота</p> <p>1. Опрацювання та доповнення лекційного матеріалу.</p> <p>2. Реферативні повідомлення про видатних зарубіжних та вітчизняних мовознавців, які зробили вагомий внесок у становлення корпусної лінгвістики.</p>	8
Тема 3. Класифікації лінгвістичних корпусів.		13
Здобувачі освіти зможуть класифікувати корпуси за завданнями та формальними ознаками, виявляти спільні та відмінні риси між усними і письмовими, статичними та динамічними, одномовними і багатомовними, анотованими та неанотованими корпусами.	<p>Лекція № 3</p> <p>План лекції:</p> <p>1. Типи корпусів за завданнями.</p> <p>2. Типи корпусів за формальними ознаками.</p> <p>3. Усні – письмові корпуси.</p> <p>4. Статичні – динамічні корпуси.</p> <p>5. Одномовні – багатомовні корпуси.</p> <p>6. Анотовані – неанотовані корпуси.</p> <p>Рекомендовані джерела:</p> <p>Основні: 2, 4, 5, 6, 7</p> <p>Додаткові: 9, 10, 12, 18, 20-24</p> <p>Інтернет ресурси: 25, 26, 28-30, 33</p> <p>Практичне заняття № 3</p> <p>1. Типи корпусів за завданнями.</p> <p>2. Типи корпусів за формальними ознаками.</p> <p>3. Усні – письмові корпуси.</p> <p>4. Статичні – динамічні корпуси.</p> <p>5. Одномовні – багатомовні корпуси.</p> <p>6. Анотовані – неанотовані корпуси.</p>	2
	<p>Самостійна робота</p> <p>1. Опрацювання лекційного матеріалу та складання карти пам'яті «Класифікації корпусів».</p> <p>2. Підготовка доповідей за питаннями практичного заняття: реферативні повідомлення на обрану тему.</p>	2
	<p>Самостійна робота</p> <p>1. Опрацювання лекційного матеріалу та складання карти пам'яті «Класифікації корпусів».</p> <p>2. Підготовка доповідей за питаннями практичного заняття: реферативні повідомлення на обрану тему.</p>	9
Тема 4. Створення корпусу: етапи, проблема репрезентативності, відбір джерел.		13
Здобувачі освіти описують мовний корпус з точки зору комп'ютерної лінгвістики, пояснюють етапи створення корпусу, розрізняють формати даних, визначають стандарти, ілюструють процеси токенизації, лематизації, стемінгу і парсингу.	<p>Лекція № 4</p> <p>План лекції</p> <p>1. Мовний корпус як комп'ютерна база даних.</p> <p>2. Етапи створення корпусу.</p> <p>3. Формати даних і стандартизація даних.</p> <p>4. Процеси токенизації, лематизації, стемінгу і парсингу.</p> <p>Рекомендовані джерела:</p> <p>Основні: 2, 4, 5, 7</p> <p>Додаткові: 9, 10, 13, 20-24</p> <p>Інтернет ресурси: 28</p> <p>Практичне заняття № 4</p> <p>1. Мовний корпус як комп'ютерна база даних.</p>	2
		2

Тема 7. Методи вилучення інформації з корпусу.		13
Здобувачі освіти випробовують комп'ютерні програми для вилучення інформації, категоризують вилучену інформацію, складають списки і конкорданси, підсумовують особливості застосування різних мов запитів і вихідних інтерфейсів.	Лекція № 7 План лекції: 1. Комп'ютерні програми для вилучення інформації. 2. Типи вилученої інформації. 3. Списки слів та конкорданси. 4. Корпусні менеджери. 5. Мова запитів. 6. Вихідні інтерфейси. Рекомендовані джерела: Основні: 2, 4, 5, 7 Додаткові: 8, 12, 13, 16, 22-24 Інтернет ресурси: 27, 35	2
	Практичне заняття № 7 1. Комп'ютерні програми для вилучення інформації. 2. Типи вилученої інформації. 3. Списки слів та конкорданси. 4. Корпусні менеджери. 5. Мова запитів. 6. Вихідні інтерфейси.	2
	Самостійна робота 1. Опрацювання лекційного матеріалу. 2. Підготовка інформаційної довідки про безкоштовні корпусні менеджери.	9
Тема 8. Огляд корпусних систем англійської та української мови.		13
Здобувачі освіти можуть дослідити історію розроблення корпусних систем української мови, знають склад і особливості роботи з українським, британським, американським корпусами, застосовують корпуси для виконання заданих запитів	Лекція № 8 План лекції: 1. Історія створення і розроблення корпусних систем української мови. 2. Генеральний регіонально анотований корпус української мови. 3. Корпус текстів української мови на лінгвістичному порталі mova.info 4. Загальнономовний неанотований та несистематизований корпус української мови. 5. Британський корпус англійської мови. 6. Американські корпуси англійської мови. Рекомендовані джерела: Основні: 2, 3, 4, 5, 7 Додаткові: 8, 11, 12, 18, 19 Інтернет ресурси: 25, 30, 31	2
	Практичне заняття №8 1. Історія створення і розроблення корпусних систем української мови. 2. Генеральний регіонально анотований корпус української мови.	2

	<p>3. Корпус текстів української мови на лінгвістичному порталі mova.info</p> <p>4. Загальномовний неанотований та несистематизований корпус української мови.</p> <p>5. Британський корпус англійської мови.</p> <p>6. Американські корпуси англійської мови.</p>	
	<p>Самостійна робота</p> <p>1. Проведення зіставного дослідження українського, британського та американського корпусів, укладання таблиці.</p>	9
<p>Тема 9. Комп'ютерні програми для роботи з корпусом. Міжнародні стандарти та проєкти.</p>		13
<p>Здобувачі освіти досліджують методи оцифрування текстів, проводять попереднє філологічне корегування тексту, готують екстралінгвістичний опис тексту, демонструють знання програм аналізу та лінгвістичної обробки інформації, оцінюють доцільність застосування різних психолінгвістичних програм</p>	<p>Лекція №9</p> <p>План лекції:</p> <p>1. Оцифрування текстів.</p> <p>2. Попередня обробка текстів (філологічне корегування, підготовка екстралінгвістичного опису тексту.</p> <p>3. Програма AnсConc.</p> <p>4. Програми аналізу і лінгвістичної обробки інформації (TextAnalyst, АОТ тощо)</p> <p>5. Психолінгвістичні програми</p> <p>Рекомендовані джерела:</p> <p>Основні: 1, 2, 4, 5, 7</p> <p>Додаткові: 8, 11, 12, 14, 17, 18</p> <p>Інтернет ресурси: 28, 31, 33, 36</p>	2
	<p>Практичне заняття №9</p> <p>1. Оцифрування текстів.</p> <p>2. Попередня обробка текстів (філологічне корегування, підготовка екстралінгвістичного опису тексту.</p> <p>3. Програма AnсConc.</p> <p>4. Програми аналізу і лінгвістичної обробки інформації (TextAnalyst, АОТ тощо)</p> <p>5. Психолінгвістичні програми</p>	2
	<p>Самостійна робота</p> <p>1. Підготовка екстралінгвістичного опису обраного тексту.</p> <p>2. Поглиблене ознайомлення з програмами, представленими на практичному занятті.</p>	9
<p>Тема 10. Сфери застосування лінгвістичних корпусів.</p>		13
<p>Здобувачі освіти зможуть аргументувати вибір різних сфер застосування лінгвістичних корпусів, давати висновки щодо доцільності застосування тих чи інших корпусів для проведення досліджень лексичних, граматичних,</p>	<p>Лекція № 10</p> <p>План лекції:</p> <p>1. Корпуси з інформацією про динаміку процесів зміни лексичного складу мови.</p> <p>2. Корпуси щодо функціонування граматичних та синтаксичних одиниць.</p> <p>3. Корпуси для аналізу вживання мовних одиниць у різних стилях і жанрах.</p> <p>4. Корпуси для аналізу дискурсу.</p>	2

стилістичних характеристик мовлення.	<p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 4, 5, 7 Додаткові: 8, 11, 14 Інтернет ресурси: 31</p> <p>Практичне заняття № 10 1. Корпуси з інформацією про динаміку процесів зміни лексичного складу мови. 2. Корпуси щодо функціонування граматичних та синтаксичних одиниць. 3. Корпуси для аналізу вживання мовних одиниць у різних стилях і жанрах. 4. Корпуси для аналізу дискурсу.</p>	2
	<p>Самостійна робота 1. Перегляд відео-лекцій відомих дослідників в галузі корпусної лінгвістики.</p>	9
Тема 11. Лінгвістичні дослідження на базі корпусу: вивчення лексики.		13
Здобувачі освіти зможуть ідентифікувати способи вирішення проблеми омонімії в корпусних системах, дискутувати про способи вивчення семантики на основі лінгвістичних корпусів, провести експериментальні прагматичні дослідження на основі корпусів	<p>Лекція № 11 План лекції: 1. Проблема омонімії в розроблених корпусних системах. 2. Вивчення семантики на основі лінгвістичних корпусів (PropBank, WordNet, FrameNet). 3. Collins для підготовки світових словників 4. Corpus of London teenage language (COLT) 5. Прагматичні дослідження на основі корпусів.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 2, 4, 5, 6, 7 Додаткові: 12-16, 23, 24 Інтернет ресурси: 26, 29, 32, 33</p> <p>Практичне заняття №11 1. Проблема омонімії в розроблених корпусних системах. 2. Вивчення семантики на базі лінгвістичних корпусів (PropBank, WordNet, FrameNet). 3. Collins для підготовки світових словників 4. Corpus of London teenage language (COLT) 5. Прагматичні дослідження на основі корпусів.</p>	2
	<p>Самостійна робота 1. Підготовка реферативних повідомлень на тему: Оцінка автоматичних методів виявлення словосполучень (з точки зору окремих функціональних стилів).</p>	9
	Тема 12. Лінгвістичні дослідження на базі корпусу: укладання словників.	
Здобувачі освіти знають термінологічний апарат лексикографії, аргументують принципи сучасної лексикографії,	<p>Лекція № 12 План лекції: 1. Термінологічний апарат лексикографії. 2. Принципи сучасної лексикографії. 3. Проблеми лексикографії.</p>	2

застосовують різні підходи до класифікації лексикографічних джерел, проводять лексикографічні дослідження на основі корпусів.	4. Підходи до класифікації лексикографічних джерел. 5. Лексикографічні дослідження на основі корпусів. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 4, 5 Додаткові: 9, 12, 16, 20-24 Інтернет ресурси: 31, 34 Практичне заняття № 12 1. Термінологічний апарат лексикографії. 2. Принципи сучасної лексикографії. 3. Проблеми лексикографії. 4. Підходи до класифікації лексикографічних джерел. 5. Лексикографічні дослідження на основі корпусів.	2
	Самостійна робота 1. Укладання глосарію з корпусної лінгвістики.	9
Тема 13. Лінгвістичні дослідження на базі корпусу: вивчення граматики.		13
Здобувачі освіти можуть застосовувати корпусні дані як бази для написання граматичних досліджень, вимірювати частотність граматичних категорій, демонструвати ефективність статистичних досліджень у лінгвістиці	Лекція № 13 План лекції: 1. Корпусні дані як база для написання граматичних досліджень. 2. Роль національних корпусів у вивченні граматики мови. 3. Розподіл і функції номіналізації. 4. Частотність граматичних категорій. Рекомендовані джерела: Основні: 2, 4, 5, 6 Додаткові: 12, 20-24 Інтернет ресурси: 26, 28, 29, 30 Практичне заняття № 13 1. Корпусні дані як база для написання граматичних досліджень. 2. Роль національних корпусів у вивченні граматики мови. 3. Розподіл і функції номіналізації. 4. Частотність граматичних категорій.	2
	Самостійна робота 1. Підготовка доповідей на тему : Корпусні дослідження особливостей перекладу (translation universals) на базі паралельних корпусів.	9
Тема 14. Використання корпусів у вивченні іноземної мови		13
Здобувачі освіти зможуть демонструвати розподіл референційних виразів за	Лекція № 14 План лекції: 1. Розподіл референційних виразів за регістрами.	2

<p>регістрами, експериментувати з корпусними даними при вивченні фразеологічних одиниць, послуговуватись корпусами діалектів для виявлення стандартної/ нестандартної вимови</p>	<p>2. Використання корпусів ділової мови. 3. Використання корпусів діалектів. 4. Використання корпусних даних при вивченні фразеології.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 4, 6, 7 Додаткові: 16, 21-24 Інтернет ресурси: 31, 34, 35</p> <p>Практичне заняття № 14 1. Розподіл референційних виразів за регістрами. 2. Використання корпусів ділової мови. 3. Використання корпусів діалектів. 4. Використання корпусних даних при вивченні фразеології.</p>	2
	<p>Самостійна робота 1. Розробити завдання для опанування лексики/граматики/фонетики англійської мови на основі корпусів англійської мови.</p>	9
	<p>ВСЬОГО:</p>	180/ 6

III. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні джерела:

1. Бобкова Т. В. До визначення корпусної лінгвістики в сучасному мовознавстві. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Філологічна".* Випуск 45. Острог, 2014. С. 3–6.
2. Волошин В.Г. Комп'ютерна лінгвістика: Навчальний посібник. Суми: ВТД "Університетська книга", 2004. 382 с.
3. Демська-Кульчицька О. Національний корпус української мови: концептуальний аспект. *Лексикографічний бюлетень: Зб. наук. пр. К.: Ін-т української мови НАН України, 2006. Вип. 13. С. 5-9.*
4. Жуковська В.В. Вступ до корпусної лінгвістики: навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 140 с.
5. Карпіловська Є.А. Вступ до комп'ютерної лінгвістики: Навчальний посібник. Донецьк: ТОВ "ЮгоВосток, Лтд", 2006. 184 с.
6. Коцюк Л. М., Коцюк Ю. А. Класифікаційна парадигма корпусу текстів за особливостями його дизайну, структури та способами використання, а також способом фіксації та індексації текстових даних. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* Серія «Філологія». 2020. Вип. 9 (77). С. 106–110.
7. Stefanowitsch A. *Corpus Linguistics. A Guide to the methodology.* Berlin : Language Science Press, 2020. 490 p.

Додаткові джерела:

8. Анохіна Т.О., Корольова А.В. Практичне застосування англо-українських бітекстів в перекладацьких студіях. Філософія мови та нові тенденції в перекладознавстві й лінгвістиці: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 2019. С. 145-148.
9. Глуценко В. А., Ледняк Ю. В., Овчаренко В. М., Рябініна І. М. *Мова як система : навч. посіб. / за ред. В. А. Глуценко. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 132 с.*
10. Дорошенко С. І. *Загальне мовознавство : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 288 с.*
11. Замкова Н. Л., Новицький Р. М. *Електронний гіпертекст в аспекті сучасних дискурсивних і перекладацьких практик. Актуальні проблеми сучасної транслятології, лінгвокраїнознавства та теорії міжкультурної комунікації : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю, 29 березня 2018 року. Вінниця, 2018. С. 138–141.*

12. Іваницька Н. Дієслівні системи української та англійської мов: парадигматика і синтагматика : монографія. Вінниця : Гловацька, 2011. 636 с.
13. Лінгвістично-інформаційні студії : праці Українського мовно-інформаційного фонду НАН України : у 5 т. / В. А. Широков та ін. Т. 4 : Корпусна та когнітивна лінгвістика. Київ, 2018. 246 с.
14. Ковбасюк Л. А. Корпусна лінгвістика та германістика : теоретичні засади та перспективи. *Філологічні науки*. 2017. Книга 1. С.9 –13.
15. Леміш Н. Є. Корпусна метарозмітка спеціальних текстів з лінгвоантропогенезу. *Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова*. Серія 9. Сучасні тенденції розвитку мов. Вип. 15. 2017. С.139 – 150.
16. Мейзерська І. В. Корпусний підхід у сучасній лінгвістиці : перспективи і можливості застосування. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ*. Серія Філологія - Педагогіка- Психологія. Випуск 28. 2014. С.53 –58.
17. Сафонова Н. М. Вирівнювання як проблема паралельних корпусів текстів (лінгвістичний аспект). *Multidisciplinary academic notes. Theory, methodology and practice*, 2022. №27. Р.346.
18. Терещенко Л.Я., Гладь С. В. Неправдивість письмового тексту: шляхи її визначення. *Психолінгвістика*, 2022. 31 (2). С.116-136.
19. Шведова М.О. Корпусні методи дослідження регіональних відмінностей у межах однієї мови (на матеріалах регіональних корпусів української та російської мов). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія : Філологія. Вип.77. 2017. С. 33-36.
20. Biber D., Reppen R. Introduction. *The Cambridge Handbook of English Corpus Linguistics* / eds. D. Biber, R. Reppen. Cambridge, 2015. P. 1–8.
21. Brezina V. *Statistics in corpus linguistics. A Practical Guide*. Cambridge : Cambridge University Press, 2018. 296 p.
22. *Corpus Linguistics: An International Handbook* / Ed. by A. Lüdeling, M. Kytö. Vols. 1-2. Berlin et al: Walter de Gruyter, 2008.
23. Gries St. Th. *Ten Lectures on Corpus Linguistics with R. Application for Usage-Based and Psycholinguistic Research*. Leiden, Boston : Brill, 2020. 298 p.
24. MacEnery T., Hardie A. *Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice*. Cambridge University Press, 2012. 294 p.

Інтернет ресурси:

25. Балог В., Демська-Кульчицька О. Національний корпус української мови: підкорпус художньої літератури. Лексикографічний бюлетень. <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/72811/02-Balog.pdf?sequence=1>
26. Британський Національний корпус: <http://www.natcorp.ox.ac.uk/>

27. Головащук С.Л. Історичні передумови розвитку корпусної лінгвістики. https://www.academia.edu/38226753/%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%9E%D0%A0%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%86_%D0%9F%D0%95%D0%A0%D0%95%D0%94%D0%A3%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%98_%D0%A0%D0%9E%D0%97%D0%92%D0%98%D0%A2%D0%9A%D0%A3_%D0%9A%D0%9E%D0%A0%D0%9F%D0%A3%D0%A1%D0%9D%D0%9E%D0%87_%D0%9B%D0%86%D0%9D%D0%93%D0%92%D0%86%D0%A1%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%98
28. Каталог посилань з корпусної лінгвістики. URL: http://www.bmanuel.org/clar2_tt.html
29. Корпус сучасної американської англійської мови: <http://www.americancorpus.org/>
30. Корпус української мови: moval.info
31. Шклярєвський В. Г. Сучасні корпуси текстів: вимоги до метаданих. Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського національного лінгвістичного університету. Філологія, педагогіка, психологія. 2015. Вип. 30. С. 241-246. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkyu_2015_30_37
32. Brown Corpus manual. <https://web.archive.org/web/20080610063629/http://khnt.aksis.uib.no/icame/manuals/brown/>
33. Corpus Resource Database (CoRD). URL: <http://www.helsinki.fi/varieng/CoRD/>
34. Developing linguistic corpora: a guide to good practice / Ed. by M. Wynne. URL: <http://www.ahds.ac.uk/creating/guides/linguistic-corpora/index.htm>
McEnery T., Wilson A. Corpus Linguistics. Edinburgh University Press, 2001. URL: http://books.google.com/books?id=nwmgdvN_akAC
35. Professor Tony McEnery (Lancaster University) delivers the annual John Sinclair Lecture at the University of Birmingham's English department on Thursday 9 May 2013. "Primed for Violence? A corpus analysis of jihadist discourse" <https://www.youtube.com/watch?v=dj5SXGgT11U>
36. Sharoff S. Towards Basic Categories for Describing Properties of Texts in a Corpus. In Proc. of Language Resources and Evaluation Conference (LREC04). May, 2004, Lisbon, Portugal. URL: <http://www.comp.leeds.ac.uk/ssharoff/texts/lrec-04.pdf>
37. Zhukovska V. A Quantitative Corpus-Driven Approach to Disambiguation of Synonymous Grammatical Constructions. Proceedings of the 4th International Conference on Computational Linguistics and Intelligent Systems (COLINS 2020). Volume I: Main Conference, Lviv, Ukraine, April 23–24, 2020. CEUR Workshop Proceedings 2604, CEUR-WS.org 2020. P. 507–522. URL: <https://dblp.uni-trier.de/pers/hd/z/Zhukovska:Viktoriia>